

vznesený neprovedl, poněvadž komisionář, jenž příkaz přijal, jest sice povinen jej provésti, nenabývá tím však práva žádati, aby příkazovatel i přes vůli svou později projevenou přidržen byl k tomu, aby nechal příkaz svůj provésti kommissionářem, po případě, aby jemu nahradil zisk, jež by tento byl obdržel (roz. nejv. s. ze dne 17. prosince 1874 č. 11.221, časop. »Ger. Halle« r. 1875 č. 39; sb. »Cl. A.« sv. IV. č. 537). O právnické povaze insertní kanceláře vyslovuje se něm. nejv. říš. obchodní soud v roz. ze dne 17. listopadu 1871 (IX. 135), takto: Právní jednání, jemuž se majitel kanceláře podvoluje, zavazuje ho v různých směrech, které jednak padají do oboru zasílatelova, jednak do oboru komisionářova; neboť on přejímá dopravu jemu odevzdané annonce do určitého časopisu, uzavírá však při tom zároveň smlouvu o formě tisku, sice na účet komitenta, avšak svým jmenem. On vypočte komitentovi pravidelné útraty inserční, jež redakce novin na svých odběratelích požaduje, se srážkou rabattu zvláště umluveného. Co při tom vyzíská výhodnou úmluvou s redakcí, jest jeho ziskem. Lhostejno jest, zdali on sám vypočtené útraty inserční dotyčným novinám zaplatil, aneb zdali jest toliko povinen je zaplatit. V tomto ohledu nejeví se býti obyčejným komisionářem, nýbrž zasílatelem, jenž obdobně čl. 384 obch. z. stanoví si určitou cenu za provedení úkolu bez ohledu na svůj skutečný náklad.

Instrukce soudní.

I. Pojem a rozdělení.

Soudní instrukce jest souhrn zákonných norem o vnitřním zařízení a jednacím řádu veškerých soudních úřadů. Jednotlivé předpisy pro soudní instrukci byly vydány patentem ze dne 3. května 1853 č. 81 ř. z. a dělí se ve dvě části. První část pojednává o obsazení, řízení a dozoru nad soudními úřady, druhá obsahuje jednacím řád soudů. Organizace soudů spočívá na nejv. kabinetním listě ze dne 31. prosince 1851 č. 4 ř. z. z r. 1852, kterým byly vyznačeny základní rysy organického zařízení soudů, dále na nař. ze dne 19. ledna 1853 č. 10 ř. z. o organizaci sborových soudů I. a II. stolice a na zák. ze dne 11. ledna 1868 č. 59 ř. z., kterým nařízeno bylo oddělení úřadů správních od soudů. Jak poznamenává vyhlášovací patent k jur. normě, sleduje tato ten účel, aby zásady soudnictví vytčené jmen. cis. pat. ze dne 31. prosince 1851 byly v souhlas uvedeny se vnitřním zařízením a jednacím řádem soudních úřadů. Soudní instrukce vztahuje se netoliko na soudní pravomoc civilní, nýbrž i na trestní, avšak jen potud, pokud se předpisy její dle své povahy k tomu hodí a pokud předpisy o řízení trestním neobsahují zvláštních ustanovení (čl. III. vyhl. pat.). Rovněž platí předpisy soudní instrukce i pro nejvyšší soud, pokud nejsou ve statutu pro tento soud vydaném ustanovení zvláštní (čl. IV. vyhl. pat.);

II. Osoby soudní.

Ku soudním osobám v širším smyslu slova náleží soudcové, soudcovští úředníci pomocní, personál kancelářský a soudní sluhové; soudními osobami v užším smyslu jsou úředníci ustanovení ku samostatnému vykonávání soudcovských funkcí. K nim náleží předsedové, místopředsedové, radové, okresní soudcové, dále tajemníci a příruční (adjunkti), kterým bylo uděleno hlasovací právo při soudech sborových (§ 1 zák. ze dne 21. května 1868 č. 46 ř. z.). Kdo se chce státi soudcem, musí prokázati:

a) vlastnosti pro vstup do státní služby vůbec předepsané (viz § 1 soud. instr.),

- b) bezúhonnou minulost v ohledu mravním i politickém (§ 2),
- c) tělesnou a duševní způsobilost,
- d) zletilost (§ 5 soud. instr.),
- e) způsobilost zákonem předepsanou,
- f) odbytí právnických studií a theoretických státních zkoušek nebo nabytí doktorátu a přiměřenou praxi, jakož i složení zkoušky soudcovské. Kandidáti stavu soudcovského musí se před zkouškou soudcovskou vyká- zati dvouletou soudní praxí (§ 152 zák. ze dne 16. září 1885 č. 136 ř. z.).

Žádný úředník ani sluha soudní nesmí svůj úřad zastávat, aniž by prve složil služební přísahu. Přisahu musí skládati tito úředníci a sluhové netoliko při vstupu do státní služby, nýbrž i při každém povýšení (§ 32 soud. instr.). (Ohledně soudních přísedících viz čl. Přísedící soudní.)

III. Jmenování soudních osob.

Císař jmenuje předsedy nejvyššího soudu a předsedy senátů tohoto soudu, generálního prokurátora, generální advokáty a dvorní rady při nejvyšším soudě, předsedy a místopředsedy vrchních zemských soudů, vrchní státní zástupce, rady vrchního zemského soudu, předsedy, místopředsedy a rady vrchního zemského soudu při sborových soudech první instance. Ostatní osoby soudní jmenuje ministr spravedlnosti, vyjímajíc uvedené odchylky. Soudcové jsou ustanovováni císařem nebo v jeho jméně definitivně a na doživotí (zák. ze dne 21. prosince 1867 č. 144 ř. z. čl. 5; § 5 zák. ze dne 11. června 1868 č. 59 ř. z.).

Přijetí právních praktikantů přísluší předsedovi vrchního zemského soudu. Ohledně jmenování soudcovských úředníků má předseda soudu, jímž byl konkurs vypsán, vždy učiniti první návrh, jež má, jeli to soud I. stolice, předložiti presidiu vrchního soudu. Jde-li o místo, jehož obsazení jest vyhrazeno císaři, má presidium vrchního soudu návrh I. stolice se svým vlastním návrhem, nebo když konkurs byl vypsán vrchním soudem, svůj vlastní návrh na obsazení předložiti presidentu nejvyššího soudu, který připojiv své dobrozdání má jej odevzdati ministru spravedlnosti. Ohledně míst služebních, jichž obsazování přísluší ministru spravedlnosti, mají návrhy presidií sborových soudů I. stolice prostřednictvím presidií vrchních soudů a návrhy těchto posledních bezprostředně ministru spravedlnosti býti předloženy.

IV. Přeložení:

Soudce může proti své vůli býti na jiné místo přeložen vyjímajíc případ změny v organizaci soudů, toliko soudcovským rozhodnutím ve případech a formách zákonem ustanovených (zák. ze dne 21. prosince 1867 č. 144 ř. z. čl. 6; viz též čl. »Řízení disciplinární«).

Též co se týká vystoupení ze služby platí všeobecné zákonné předpisy o služebním poměru státních úředníků. Zvláště pro vzdání se služby platí omezení, že toto nesmí býti přijato, když resignující úředník nebo sluha jest obviněn z činu trestními zákony zakázaného nebo z porušení povinnosti, jež by mohlo míti v zápětí propuštění ze služby. V tomto případě jest vyčkati výsledku vyšetřování a nechati dojíti ku disciplinárnímu nálezu. Jen tenkrát, když byl vysloven trest menší než propuštění, může vzdání se býti přijato. Dání soudce na odpočinek může proti jeho vůli — vyjímajíc případ změny soudní organizace — státi se toliko ve případech a formách zákonem ustanovených (zák. ze dne 21. prosince 1867 č. 144 ř. z.).

čl. 6). Dotyčná specialní ustanovení obsahují §§ 50—55. zák. ze dne 21. května 1868 č. 46 ř. z.

V. Povinnosti úřední.

Kromě všeobecných povinností úředníků státních (viz příslušný článek), náleží jmenovitě ku povinnostem soudcovských úředníků, aby svým chováním v úřadě i mimo úřad neobjevili se býti nehodnými úcty a důvěry, jichž povolání jejich vyžaduje.

VI. Úřední výkony.

Při sborových soudech má president jednacích kusů resp. práci přiměřeně rozdělovati, jemu přísluší vrchní dozor; zvláště má zkoušeti a vyřizovati stížnosti proti jednotlivým úředníkům podané (§ 60 soud. instr.). §§ 61, 62, 63 soud. instr. upravují úřední výkony soudcovských úředníků sborového soudu, §§ 64—66 kancelářského personálu, § 67 nařizuje, že má býti při sborových soudech jmenován ředitel kanceláře z počtu radů, jemuž přísluší dozor a kontrola nad úředními úkony kancelářského personálu. Okresní soudce má kromě přikázaných úředních úkonů vésti správu a dozor nade všemi soudcovskými pomocnými úředníky jemu podřízenými a kancelářským personálem, jakož i nad úkony jich.

VII. Dovolená.

Představení okresních soudů mohou uděliti svým podřízeným úředníkům a sluhům v jednom roce dovolenou na 14 dní, představení sborových soudů I. stolice svým podřízeným úředníkům dovolenou 4 týdnů a předsedti vrchních soudů a president nejvyšších soudů na 6 týdnů. Udělení dovolené do 4 týdnů okresnímu soudci přísluší presidentu sborového soudu I. stolice (výn. min. sprav. ze dne 3. listopadu 1868 č. 12.847). Presidia vrchních soudů jsou oprávněna představeným sborových soudů I. stolice a okresním soudcům uděliti dovolenou v jednom roce na 6 neděl, a dovolenou podřízených úředníků soudů I. stolice na tuto dobu prodloužiti. Povolení ku cestování do cizozemsku udělují presidenti vrchního zemského soudu (výn. min. sprav. ze dne 7. června 1866 č. 6261 lit. d). Presidenti vrchních soudů mají žádati za dovolenou u ministra spravedlnosti; presidentu nejvyššího soudu udílí dovolenou císař. Veřejní úředníci a funkcionáři zvolení za poslance mají zákonnou dovolenou po dobu vykonávání svého mandátu (§ 8 zák. ze dne 21. prosince 1867 č. 141 ř. z.), rovněž členové říšského soudu, jsou-li zároveň veřejnými úředníky a funkcionáři (§ 5 zák. ze dne 18. dubna 1869 č. 44 ř. z.). Dle zákona nastupuje osvobození od služebních povinností při povolání ku službě vojenské (§ 4 zák. ze dne 22. června 1878 č. 59 ř. z.). Naproti tomu jest třeba povolení dovolené ku vykonávání mandátu ve sněmu zemském (výn. min. sprav. ze dne 31. ledna 1863 č. 582).

VIII. Dohled k soudům (viz tento článek).

IX. Nová jurisdikční norma (zák. ze dne 1. srpna 1895 č. 111 ř. z) v celku trvá na posavadní soudní organisaci. Jako nové instituce zavedla toliko soudní kancelář (§ 16) a výkonné orgány (§ 17).

Intendance vojenská.

Intendance vojenská spravuje a kontroluje oekonomicko-administrativní službu ve vojště.

I. Organise.

1. Vojenská intendance tvoří pro odbory jí příslušící zvláštní status konkrétní pro vojsko, pro rakouskou a pro uherskou obranu zemskou;